

විශේෂ සටහන 13

ශ්‍රී ලංකාව තුළ මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ගත්තිවත් කිරීම

1. හැඳුන්වීම

මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයක් යනු සාමාන්‍ය ආර්ථික තත්ත්ව යටතෙන්දී කාර්යක්ෂම සහ ස්ථාවර බැංකු පදනම් ස්ථාවරයක් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ අන්තේක්ෂිත මූල්‍ය අරුබුදකාරී අවස්ථාවකදී එය කළමනාකරණය කිරීම අරමුණු කරගත් ආයතන, නීති සහ ක්‍රියා පරිපාටි සම්මුහයකි. එය රටක ආර්ථික වර්ධනය සහ මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම අරමුණු කරගත් විවක්ෂණයිලි නියාමනය, නිරාකරණය, අවසාන ණය දෙන්නා, තැන්පතු රක්ෂණය සහ මූදල් අමාත්‍යාංශයේ (MOF) හෝ භාණ්ඩාගාරයේ කාර්යාලය යන සංරච්ඡක මගින් සැදුම්ලත් ප්‍රාග්ධන ව්‍යුහාත්මක රාමුවකි. ආර්ථිකයක් සඳහා අරුබුද වැළැක්වීමේ යාන්ත්‍රණයන් සැපයීම්, අරුබුදකිදී මූල්‍යකරණය කිරීම සහ ස්ථීර සාර්ථක ප්‍රතිපත්ති සඳහා දිරිගැනීම් සැපයීම් මාධ්‍යයක් ලෙස මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය වැදගත් වේ.

මිනැම ආර්ථිකයක ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා මූල්‍ය පදනම් ස්ථාවරයක් ඉටු කරයි. මූල්‍ය ආයතන, මූල්‍ය අතරම්දැකිරණය සපයන අතරම මුවන්ගේ විවිධ භා සංකීර්ණ තැන්පතු වගකීම් හරහා ඉහළ අවධානම් නිරාවරණයක් ලබා ගැනීමට නැතුම් වේ. එබැවින්, ආර්ථිකයක මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය හරහා සුළු පරිමාණ තැන්පත්තකරුවන් ආරක්ෂා කිරීම අනියයින්ම වැදගත් සාධකයක් වේ. රටක අධික්ෂණ ව්‍යුහය මත පදනම්ව, එරට මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය තුළ විවිධ ආයතන වැදගත් කාර්යාලයක් ඉටු කරයි. කෙසේ වෙතත්, සම්හර රටවල නිශ්චිත හෝ වෘෂ්‍ය තැන්පතු රක්ෂණ ආරක්ෂණය මෙන්ම බැංකු නියාමනය, අධික්ෂණය සහ නිරාකරණය සඳහා වගකීව යුතු එකම අධිකාරී බලය මහ බැංකුව සතු වේ.

ශ්‍රී ලංකාව තුළ, මැත වසරවලදී මූල්‍ය පදනම් යෝගී ඇති වැළැක්වීම් පෙනෙන වර්ධනය සහ මූල්‍ය පදනම් ස්ථාවරත්වය වැළැක්වීම හේතුවෙන් මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ කම්පන සහ අරුබුදකාරී තත්ත්වයන් මත ඇතිවිය හැකි අනුරුදුයක බව දිගින් දිගටම ඉහළ යාම සිදු වූ අතරම එවැනි තත්ත්වයන්ට මුහුණීම් සඳහාත්, තැන්පතුකරුවන්ගේ සහ අනෙකුත් පාර්ශවකරුවන්ගේ ලැයියාවන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහාත්, ගෙවිත් මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයක අවශ්‍යක අවධාරණය කරයි. මූල්‍ය පදනම් යෝගී ගෙක්කිමත්ත්ව සහ කාර්යක්ෂමතාව සහතික කිරීම සඳහා, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (CBSL) සහ මූදල් අමාත්‍යාංශය, මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයේ මූලික පාර්ශවකරුවන් ලෙස සම්පූර්ණය සහයෝගයෙන් කටයුතු කරයි.

2. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සහ මූදල් අමාත්‍යාංශයේ කාර්යාලය

ශ්‍රී ලංකාව තුළ මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තීරණාත්මක කාර්යාලයක් ඉටු කරයි. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අවසාන ණය දෙන්නා, බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන (NBFIIs) සම්බන්ධ

අධික්ෂණ අධිකාරිය, නිරාකරණ අධිකාරිය සහ බලපත්‍රලාභී බැංකු (LBs) සහ බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගම්වල (LFCs) තැන්පතු රක්ෂණකරු ලෙසින් කටයුතු කරයි. තවද, සාමාන්‍ය ආර්ථික තත්ත්වයන් තුළ මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රතිපත්ති නිරාමාණය මගින් සහ හඳුසි මූල්‍ය අවශ්‍යතාවයන් උද්‍යාත්මකදී මූල්‍ය අරුබුද කළමනාකරණය කිරීම තුළින් මූදල් අමාත්‍යාංශය, මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයේ වැදගත් කාර්යාලයක් ඉටු කරයි.

3. අවසාන ණය දෙන්නා

මූල්‍ය කැලැකීලි සහිත කාලවලදී, බැංකුවලට මුවන්ගේ දෙනිනික මෙහෙයුම් සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් සපයා ගැනීම අනියෝගකාරී වූ විට මුවන්ගේ අවසාන ණය දෙන්නා වන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත යොමු වේ. බැංකු එකිනෙකාට ඕය ලබා දීමට පසුබට වන අවස්ථාවන්හිදී සහ තැන්පත්තකරුවන් තම බැංකු මූදල් ආපසු ගැනීම ආරම්භ කරන අවස්ථාවන්හිදී මෙය සිදුවිය හැකි. උක්ත අවස්ථාවන්හිදී, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, අවසාන ණය දෙන්නා ලෙස කටයුතු කරනුයේ මූල්‍ය වෙළඳපාල සුම්මත ක්‍රියාකාරීත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ස්ථාවර මූල්‍ය පදනම් ස්ථාවරත්වය පවත්වාගෙන යාම එහි ප්‍රධාන අරමුණ වන බැවිති.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සාමාන්‍යයෙන් මූල්‍ය හා බැංකු ස්ථාවරත්වය තර්ජනයක් ඇති විය හැකි මූල්‍ය කැලැකීලි සහිත හඳුසි අවස්ථාවන්හිදී අවසාන ණය දෙන්නා ලෙස විය සාමාන්‍ය නිරාකරණම් පිළිබඳ රාමුවේ පිළිගත හැකි යැයි දක්වා ඇති තිනැම ඇපයක් ඉදිරිපත් කර ඇති බැංකුවකට, සුවිශේෂී අය හෝ අන්තිකාරම් ලබා දීමට සහ අවශ්‍ය අයුරින් එම හඳුසි ඕය සහ අන්තිකාරම් අලුත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තම අනිමතය අනුව කටයුතු කිරීමේ හැකියාවක් පවති.

වර්තමානයේදී බැංකු විසින් හඳුසි ඕය සහ අන්තිකාරම් වෙත ප්‍රවේශ වීම සඳහා තීරණාත්මක අවශ්‍යතාවයන් කිහිවක් සපුරාලීමට අවශ්‍ය නොවේ. එනමුත්, අදාළ පොලී අනුපාත, ඕය කාලය, අප්‍රති කිරීම්, ඇපකර සහ වෙනත් අදාළ කරුණු යායාදිය තීරණය කිරීම් පුරුණ අනිමතය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතුවේ. කෙසේ වෙතත්, සුවිශේෂී අවස්ථාවක හැර බලපත්‍රලාභී බැංකුවක් මුවන්වන් යැයි සළකනු ලබන හෝ මුවන්වන් වීමට ඉඩ තිබේ නම් හෝ අනාගතයේදී තුළුන්වන් විය හැකි බවට සාධාරණ අප්‍රතිඵාවක් නොමැති නම්, එම බැංකුව හඳුසි ඕය සහ අන්තිකාරම් සඳහා තුළුන්සු සැලක්වා ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මෙහින් හඳුසි ඕය සහ අන්තිකාරම් වෙත ප්‍රවේශ වීම සඳහා තීරණයන් කිහිවක් සපුරාලීමට අවශ්‍ය නොවේ. එනමුත්, අදාළ පොලී අනුපාත, ඕය කාලය, අප්‍රති කිරීම්, ඇපකර සහ වෙනත් අදාළ කරුණු යායාදිය තීරණය කිරීම් පුරුණ අනිමතය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතුවේ. කෙසේ වෙතත්, සුවිශේෂී අවස්ථාවක හැර බලපත්‍රලාභී බැංකුවක් මුවන්වන් යැයි සළකනු ලබන හෝ මුවන්වන් වීමට ඉඩ තිබේ නම් හෝ අනාගතයේදී තුළුන්වන් විය හැකි බවට සාධාරණ අප්‍රතිඵාවක් නොමැති නම්, එම බැංකුව හඳුසි ඕය සහ අන්තිකාරම් සඳහා තුළුන්සු යැයි සළකනු ලැබේ.

ඉතා අල්ප බව සයන් කළ යුතුය. බැංකු ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුවලට මූහුණ දෙන බොහෝ අවස්ථාවන්හිදී ඒ හා සම්බන්ධ වූ ආයතනයන්හි නුවුන්වත්හාවය පිළිබඳ යම් අවිනිශ්චිතතාවයක් පවතී. සාමාන්‍යයෙන්, විවක්ෂණයිලි නියමන සහ අධික්ෂණ ක්‍රියාමාර්ගවලින් ආවරණය වන ආයතනයක නුවුන්වත්හාවය තක්සේරු කිරීමට යම් කාලයක් ගතවේ.

4. විවක්ෂණයිලි නියමන සහ අධික්ෂණ රුම්

විවක්ෂණයිලි නියමනය මගින් මූල්‍ය ආයතන පිළිපැදිමට අජේක්ෂණ කරන ප්‍රමිතින් සහ ප්‍රතිපත්ති ස්ථාපිත කරයි. අධික්ෂණ රාමුව යටතේ මූල්‍ය අඟයේ ආරක්ෂාව සහ ස්ථාවර්හාවය සහතික කිරීම සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායිතා පර්මාර්පය සාක්ෂාත් කර ගැනීම සයනා මෙම ප්‍රමිත සහ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම අධික්ෂණය කරයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන සයනා නියමන සහ අධික්ෂණ රාමුව මූලික වශයෙන් 1949 අංක 58 දරන මූදල් නීති පනතේ, 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනතේ සහ 2011 අංක 42 දරන මූල්‍ය ව්‍යාපාර පනතේ නිශ්චිතව දක්වා ඇතේ. බැංකු සහ මූදල් සමාගම්වලට බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම, බලපත්‍රලාභී ආයතන සයනා විවක්ෂණයිලි විධානයන්, නීරණයන්, නියෝග සහ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීම, අධික්ෂණය කිරීම, විමර්ශන පැවැත්වීම සහ නියමන ක්‍රියාමාර්ග බලාත්මක කිරීම සහ දුරවල බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මූදල් ආයතන නීරාකරණය කිරීම සයනා මහ බැංකුවට බලය පවරා ඇතේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් බැංකු අධික්ෂණය සයනා වූ බාසල් කමිටුව විසින් ස්ථාපිත කරන ලද ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් අධික්ෂණ ප්‍රමිතින්ට අනුකූලව කටයුතු කරයි. අනාගත අරුම්දකාරී තත්වයන්ට සූදානම් වීම සයනා, අධික්ෂණ අධිකාරීයෙහි නියමයන් පරිදි බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන, එම ආයතනවල අසාර්ථකත්වයන්ට මූහුණ දීම සයනා අවශ්‍ය පියවර ඇතුළත් ආපදා සැපුසුම් නීරමාණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අවශ්‍ය වේ.

5. තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය

තැන්පතු රක්ෂණගේ කාර්යාලය වන්නේ විශේෂයෙන්ම බැංකු පද්ධතිය ඩිං වැවෙන අවස්ථාවකදී මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය තහවුරු කරමින් මූල්‍ය පද්ධතිය ස්ථාවර කිරීමයි. තැන්පතු රක්ෂණ තැන්පතුකරුවන්ට තම බැංකුව හෝ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනය ඩිං වැවුනද, ඔවුන්ගේ රක්ෂණ අරමුදල් ඉතා ඉක්මණීන් ලබා ගැනීමට හැකියාවක් ඇති බවට සහතිකයක් ලබා දීම මගින් එවැනි අවස්ථාවකදී තැන්පතුකරුවන් තම තැන්පතු ආපසු ගැනීම සයනා දක්වන නොසන්සුන්වත හා අවදානම ව්‍යාප්ත වීම වලක්වමින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායිතාවය පෝෂණය කරන අතරම අනෙක් අතට එය පුළුල් ආර්ථිකය මත දහන්මක බලපැමක් ඇති කරයි.

තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණ සාමාන්‍යයෙන් පාලනය වන්නේ තැන්පතු රක්ෂණ නියෝගීතායතන නම්න් හැදින්වෙන

ආයතන මගින් වන අතර එහි විධිනියෝගයන් පටු ආකෘතියක් වන 'pay box' ආකෘතියේ සිට පුළුල් බලනල සහ වගකීම් දක්වා ගැනම් අවදානම් හා අලාභ අවම කිරීමේ විවිධ සංයෝගනයන් සහිත තිබිය නැතු. සමහර තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණයන් සයනා අසාර්ථක මූල්‍ය ආයතනවල රක්ෂණ තැන්පතුකරුවන් ප්‍රතිපූරණයට පමණක් අවධානය යොමු කරන සිම්ලික 'pay box' ආකෘතිය පමණක් පවතින අතර සමහර තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණයන් සයනා වත්කම් වෙන් කිරීම, යා කිරීමේ බැංකුවක් විවෘත කිරීම, විවෘත බැංකු ආධාර සැපැදීම, 'bailing in' හෙවත් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය/මුද්‍රණ ගැනීම වැනි මූල්‍ය ආයතනවල නීරාකරණ ක්‍රියාමර්ග සයනා මූල්‍ය සහය ලබා දීමේ පුළුල් වගකීම් සහ බලනල සහිත 'pay box plus' ආකෘතියක් තිබිය නැතු. රක්ෂණ නියෝගීතායතනවලට අලාභය හෝ අවදානම අවම කිරීම අරමුණු කරගත් සාපු ආකෘතියක් පමණක් හාවත කළ නැතු. බේද වැටුන බැංකුවක නීරාකරණ පිරිවැය අවම කිරීම අරමුණු කොට ගෙන අලාභ අවම කරන්නන් සාම්ප්‍රදායක් ලෙස මූල්‍ය පද්ධතියට ඇති අවදානම අවම කිරීම අරමුණු කරයි.

6. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය

ශ්‍රී ලංකාවේ තැන්පතු රක්ෂණ නියෝගීතායතනය ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය ලෙස හැදින්වෙන අතර එය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ විෂය පථයට අයත් වේ. මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය තහවුරු කිරීමේ අරමුණින්, මූදල් නීති පනත, බැංකු මහ බැංකුව මගින් බැංකු අධික්ෂණය සයනා වූ බාසල් කමිටුව විසින් ස්ථාපිත කරමින් අනිවාර්ය තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ මූල්‍ය විවෘත්වා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 2010 දී පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය, වර්තමානය වන විට 2021 අංක 02 දරන ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රම රෙගුලාසි මගින් පාලනය වේ.

බලපත්‍රලාභී බැංකුවක් හෝ බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගමක් අසාර්ථක වූ අවස්ථාවකදී පුළු පරිමා තැන්පතුකරුවන් ආරක්ෂණ කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් එමගින් දක්වා ඇතේ. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය විසින් ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 2010 දී පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය, වර්තමානය වන විට 2021 අංක 02 දරන ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රම රෙගුලාසි මගින් පාලනය වේ.

බලපත්‍රලාභී බැංකුවක් හෝ බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගමක් අසාර්ථක වූ අවස්ථාවකදී පුළු පරිමා තැන්පතුකරුවන් ආරක්ෂණ කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් එමගින් දක්වා ඇතේ. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය විසින් ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 2010 දී පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය, වර්තමානය වන විට 2021 අංක 02 දරන ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රම රෙගුලාසි මගින් පාලනය වේ.

බලපත්‍රලාභී බැංකුවක් හෝ බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගමක් අසාර්ථක වූ අවස්ථාවකදී පුළු පරිමා තැන්පතුකරුවන් ආරක්ෂණ කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් එමගින් දක්වා ඇතේ. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය විසින් ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 2010 දී පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය, වර්තමානය වන විට 2021 අංක 02 දරන ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රම රෙගුලාසි මගින් පාලනය වේ.

ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය වෙත රක්ෂණ වාරික ගෙවනු ලබයි. වර්තමානයේ, ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 'pay-box' ආකෘතිය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන අතර එය අරුවුද වැළැක්වීමේ සහ කළමනාකරණ මෙවලමත් ලෙසද කිරීමි.

7. මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ගක්තිමත් කිරීම

මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයේ නිසි ක්‍රියාකාරීත්වය ආර්ථික වර්ධනය ඉහළ නැංවීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වන අතර එය ගක්තිමත් කිරීමේ ක්‍රම සහ විධි සොයා බැලීමද අත්‍යවශ්‍ය වේ. පසුගිය මූල්‍ය අරුවුද, ගෝලිය, කළාපිය හා ජාතික මට්ටමෙන් ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂිත ජාල යාන්ත්‍රණයක් පැවතීමේ වැදගත්ම අවධාරණය කර ඇත. අවධානීකාරී මූල්‍ය තත්ත්ව පවතින කාලවලදී වෙළඳපල විශ්වාසය ගක්තිමත් කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයක අවශ්‍යතාවය එය අවධාරණය කරයි. මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය සහ ඔරුන්තු දීමේ හැකියාව තහවුරු කිරීම සඳහා වැඩිපුණු කළ කළාපිය සහයෝගීතාව ගැටුකාරී වානාවරණ සහිත කාලවලදී අත්‍යවශ්‍ය ආරක්ෂාවක් ලෙස පිළිගැනී. අරමුදල් නොමැතිකම නිසාවෙන් බරපතල අහියෝග සහ අමතර වියදීම් ඇති වීමේ අවධානමත් පවතී. එබුරින්, නිරාකරණ අධිකාරියට අවශ්‍ය ද්‍රව්‍යීලනාව ලබා දෙන නිරාකරණ ගිල්පිය ක්‍රම වෙත තැයුරු වීමේ හැකියාවක් පවතී. මේ අමතරව, ප්‍රමාණවත් අරමුදල් නොමැතිකම නිසා, නිරාකරණ ක්‍රියාවලිය ප්‍රමාද විය හැක. යම් ආයතනයක නිරාකරණ ක්‍රියාවලිය ප්‍රමාද කිරීමට නිරාකරණ අධිකාරියට සිදුවුවහොත් වත්කම්වල ගණනාත්මකභාවය තවදුරටත් හින වී යා හැකි අතර සඳහාවරාත්මක අවධානම් ගැටුව වඩාත් පැහැදිලිව දැක ගත හැකි වනු ඇති.

මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයේ කාර්යක්ෂමතාවය ඉහළ නැංවීම සඳහා බලපැවැත්වෙන නෙතික රාමුව විධීමත් කිරීම සහ ගක්තිමත් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. දැනට, බැංකු නිරාකරණය සඳහා බලපැවැත්වෙන නෙතික රාමුව විසින් පවතින අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සංකීරණ, ව්‍යාකුල සහ බොහෝ විට විනිවිද හාවයෙන් තොර යාන්ත්‍රණයක් ලෙස ව්‍යාප්ත වී පවති. තවද, බැංකු සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාව තුළ අනුගමනය කරනු ලබන වර්තමාන අධිකරණ ක්‍රියාමාර්ග ඉතා මන්දගාමී ස්වභාවයක් පෙන්වුම් කරන අතර එමනිසා බැංකුවක කොටස් නිමියන් විසින්, බැංකු නිරාකරණය සම්බන්ධ නිරාකරණ අධිකාරියට අහියෝග කළ අවස්ථාවකදී නිරාකරණ ක්‍රියාවලිය තවදුරටත් ප්‍රමාද විය හැක. බැංකු ඒකාබේද කිරීම හා සම්බන්ධ දරදුව ක්‍රියා පිළිවෙත (bureaucratic process), බැංකු නිරාකරණය කිරීම තවදුරටත් සංකීරණ කරන අතර එමගින් මූල්‍ය පද්ධතිය අස්ථාවර කළ හැකි තරමේ අවනිජ්‍යතාවයක් මත කරයි. මේ සඳහා වර්තමාන රාමුවේ ඇති අඩුපාඩි තීවුරු තැන්පතු රක්ෂණ කිරීමේ ස්ථාවරත්වය සහ ඔහුගේ අවස්ථාවන්හි කටයුතු කිරීමේ වඩාත් එදායී වී ඇති බව අනුකූල මගින් පෙන්වුම් කරයි. බැංකු පද්ධතිය බිඳ වැටීමක් වැනි අසාමාන්‍ය තත්ත්වයක් තුළ, මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය හා සම්බන්ධ නිරාකරණය සහ ක්ෂේක පිවිසුම් සහිත හඳුනු ඇතුළු සම්පාදනය විය හැකි වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. සමස්තයක් වශයෙන්, තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමයේ සාර්ථකත්වය රඳා පවතින්තේ තැන්පතුකරුවන්ට විශ්වාසනීය සහ එලදායී ආරක්ෂාවක් සැපයීමට ඇති හැකියාව මතය.

මූල්‍ය පද්ධති ස්ථාපිතාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය ගක්තිමත් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. පසුගිය වසර 10 කට අධික කාලය තුළ, ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය මින් 'pay box' ආකෘතියේ තුළකාව ඉවු කර ඇත. කෙසේ වෙතත්, තැන්පතුකරුවන්ට නියමිත වේලාවට ගෙවීම කිරීමට දරන ප්‍රයත්නයන්හි දී, බලපෙනුලාහි බැංකු සහ බලපෙනුලාහි මූදල් සමාගම් විසින් තැන්පතුකරු සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමාණවත් තොරතුරු ලබා නොදීම හේතුවෙන් ද, අනන්‍ය වූ හැඳුනුම් අංකයක් යටතේ තැන්පතුකරුවන්ගේ තොරතුරු පවත්වාගෙන යාමට අපොහොස් වීම හේතුවෙන් ද, ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ හා ද්‍රව්‍යීලනා යෝජනා ක්‍රමයට විවිධ අනියෝගවලට මූහුණ පැම්ව සිදුවේ. මෙම අනියෝග සඳහා විසැසම් සොයීම්, ගක්තිමත් තොරතුරු බෙදාගැනීමේ සහ තැන්පතුකරුවන් සඳහා හඳුනාගැනීමේ පද්ධති ක්‍රියාවට නැංවීම ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ හා ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමයට ඉහළ නැංවීමට සහ අවසානයේ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාපිතාවය ගක්තිමත් කිරීමට අත්‍යවශ්‍ය වේ.

ගෝලිය වශයෙන්, තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණ, ප්‍රමූල් ආකෘතින්ගෙන් සම්බන්ධ වන අතර ගැටුකාරී බැංකු නිරාකරණය කිරීමේදී සැලකිය යුතු කාර්යභාරයක් ඉවු කරනු ලබයි. මෙම ක්‍රමවේදය මින් රක්ෂණයාට පිරිවැය සම්බන්ධ ගැටුව විසින්මේ 'pay-box' ආකෘතිය හා සසැදන විට වැඩි පහසුවක් ලබා දෙයි. මේ අනුව, අසාර්ථක ආයතනයක් නිරාකරණය කිරීමේදී ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමයට විසින් අවම පිරිවැයක් සහිත ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කළ යුතුය. මෙම ප්‍රවේශය, ආරක්ෂිත ජාල හා සම්බන්ධ පාර්ශවකරුවන්, රජය, නියාමන ආයතන, මහ බැංකුව සහ තැන්පතු රක්ෂණ අතර සම්පූර්ණ සහයෝගී විවිධ සහයෝගක් සහිත ප්‍රමූල් ආකෘතින්, ප්‍රමාණවත් බලපතල, මෙහෙයුම් ස්වාධීනත්වය සහ සහතික කළ ආපදා අරමුදල් මූල්‍ය සහිත තැන්පතු රක්ෂණයා පිරිවැයින් මහන විශ්වාසය ගොඩනැගීම සහ පවත්වා ගැනීම, සහ මූල්‍ය අරුවුද අවස්ථාවන්හි කටයුතු කිරීමේ වඩාත් එදායී වී ඇති බව අනුකූල මගින් පෙන්වුම් කරයි. බැංකු පද්ධතිය බිඳ වැටීමක් වැනි අසාමාන්‍ය තත්ත්වයක් තුළ, මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය හා සම්බන්ධ නිරාකරණය සහ ක්ෂේක පිවිසුම් සහිත හඳුනු ඇතුළු සම්පාදනය විය හැකි වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. සමස්තයක් වශයෙන්, තැන්පතු රක්ෂණ ක්ෂේක සහ ක්ෂේකයක් විවිධ සැලකිල්ලට ගැටුව යුතුය.

මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ගක්තිමත් කිරීම සඳහා බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන සඳහා ප්‍රවේශය සහ අධිකාරිය එකිනෙකට අනුගමනය සාර්ථකත්වය රඳා පවතින්තේ තැන්පතුකරුවන්ට විශ්වාසනීය සහ එලදායී ආරක්ෂාවක් සැපයීමට ඇති හැකියාව මතය.

අලාභවලින් ආරක්ෂා වෙමින් තම අවදානම් ආයෝජනවලින් ප්‍රතිඵල බැංකු ඇතුළු විශේෂ කරන මූල්‍ය අවදානම් ගන්නන් අතර අවදානම් හැකිරීම් දිරිමක් කිරීම මගින් ආරක්ෂා ජාලය සඳහාවාරාත්මක අවදානමකට මග පෙන්වයි. සියලු බලපෑත්‍රයෙහි මුදල් සමාගම් වලින් ඒකාකාර අනුපාතයකින් වාරික අයකිරීම නිසා සඳහාවාරාත්මක අවදානම ඉහළ තැබීම සිදුවේ. සඳහාවාරාත්මක අවදානම් අතර ප්‍රවාහුව කළමනාකරණය කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් ක්‍රියාවත නාංචන අතරම දැනටමත් දුරවල වී ඇති බැංකු මත ඉහළ වාරිකයක අමතර බරක් පැටවීම සඳහා, ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය මගින් අවදානම මත පදනම් වූ වාරිකයක් අය කිරීම තොරා ගත යුතුය. කෙසේ වෙතත්, වෙළඳපල මත පදනම් වූ අවදානම් වාරික පැනවීම මගින් ඉහළ වාරික බර හේතුවෙන් දුරවල බැංකුවල කොටස් මිල කෙරෙන සාම්පූර්ණමක බලපෑමක් ඇති විය හැකිය. ඒ අනුව, අවදානම මත පදනම් වූ වාරික තැන්පත්‍ර දීම, රක්ෂණ ආවරණයන් සම්බන්ධ තැන්පත්‍ර බාණ්ඩ බැහැර කිරීම, දැඩි අධික්ෂණය හා නියාමනය, කාලීන මැදිහත්වීම සහ පිඩාවත පත් ආයතන නිරාකරණය වැනි පුදුසු පාලනයන් මගින් මූල්‍ය ස්ථායිතාවය සහ වෙළඳපල විනය අතර තුළනයක් ඇති කිරීම සහතික කළ යුතුය. බංකොලොත් මූල්‍ය ආයතන අසාර්ථක වීමට ඉඩ හැරීමෙන් සහ අසාර්ථක වීමට ආසන්න ආයතන මත පිරිවැය පැටවීමෙන් වෙළඳපොලෙහි මූල්‍ය අවදානම් ගන්නන් හිකුම්වීම සහ සඳහාවාරාත්මක අවදානම් සිමා කිරීම ආරක්ෂක ජාලයක සැලසුම් තුළ ව්‍යාපෘති විය හැකිය. සඳහාවාරාත්මක අවදානම් සහ ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියක් අතර සාධාරණ සම්මුළුතාවයක් ඇති කිරීම මගින් වෙළඳපල විනයානුකළ නොවන හැකිරීම් මත පද්ධතිමය අවදානමක් ඇති කිරීම සඳහා ඉතා සිමිත ව්‍යාපිරේකයකට පමණක් ඉඩ සැලසේ. එබැවින්, බුන්වත් බැංකුවලට සාමාන්‍යයන් අසාර්ථක වීමට ඉඩ දිය යුතු අතර එවැනි බැංකුවක් විවිධ සිටීමට සහාය වන්නේ නම් කොටස් හිමියන්ට මුළුන්ගේ කොටස් හිමිකම අහිමි විය යුතුය. ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියක් සහ සඳහාවාරාත්මක අවදානම අතර නිසි සම්මුළුතාවය ආරක්ෂා ජාලය බුන්වත් ආයතන අසාර්ථක වීමට ඉඩ සළසන ජාලයක් මිස අසාර්ථක වීමට තරම් හැකියාවන් ඇති බුන්වත් ආයතන බිඳ වැට්ටීම වළක්වන ජාලයක් නොවන බවට සහතික කරයි.

8. මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ගක්තිමත් කිරීමට ගෙන ඇති පියවර සහ එහි ඉදිරි ගෙන

මෙම වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ගක්තිමත් කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සැලකිය යුතු ක්‍රියාමාර්ග ගනිමත් සිටියි. ඒ අතර තම නියාමන බලතල පුළුල් කිරීම, මූල්‍ය ආයතන සම්බන්ධයන් විශේෂ නිරාකරණ අධිකාරියක් පිහිටුවීම මගින් නිරාකරණ යාන්ත්‍රණ රාමුව වැඩි දියුණු කිරීම, නිරාකරණ මෙවලම් පුළුල් කිරීම, තැන්පත්‍ර රක්ෂණය දියුණු කිරීම සහ හඳුස් ද්‍රව්‍යීලනා සහාය තවදුරටත් වර්ධනය කිරීම අවධාරණය කළ යුතුය.

නව බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත කෙටුවීම්පත් කිරීම සහ සම්මිත කිරීම මෙම අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා තවදුරටත් උපකාරී වනු ඇත. විශාල සහ ව්‍යාපෘති මූල්‍ය ආයතන දැඩි සාක්ෂාත් සහ අධික්ෂණ අවශ්‍යතාවලට යටත් විය යුතු ව්‍යවහාර අනාව්‍ය සාක්ෂාත් සහ මෙහෙයුම්වල නිර්තවන බැංකු සහ මුදල් සමාගම් ද සම මට්ටමේ නිර්ණායකයන් පවත්වා ගැනීම ද වැදගත් වේ. දැනට පාරලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කර ඇති මහ බැංකු කෙටුවීම්පත මගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මූල්‍ය ආයතන නිරාකරණය සඳහා වගකිව යුතු අධිකාරිය ලෙස පිළිගන්නා අතර යෝජන බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත මගින් ප්‍රතිසාධන සහ නිරාකරණ සැලසුම් ක්‍රියාවලිය, නිරාකරණය සඳහා වන ප්‍රේරක සහ ව්‍යාපෘති සුවිශේෂ වන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහ මුදල් අමාත්‍යාංශය යන අධිකාරීන් දක්වම ක්‍රියාත්මක කළ හැකි නිරාකරණ බලතල යනාදිය සැව්ස්තාරාත්මක ලෙස පැහැදිලි කර ඇත. ආරක්ෂා ජාල පියවරක් ලෙස, මූල්‍ය ආයතනයක නිරාකරණය මගින්;

- ගෙවීම්, නිශ්කාශන සහ පියවීම පද්ධති ඇතුළුව මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වය;
- බලපෑත්‍රලාභී බැංකුවල නිර්ණාත්මක කාර්යයන් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම;
- රාජු මූල්‍ය ආධාර අවම කිරීම මගින් මහජන මුදල් ආරක්ෂා කිරීම;
- එවැනි බැංකුවල තැන්පත්‍රකරුවන්ගේ ආරක්ෂාව; සහ
- වත්කම්වල විවිධ අන්වය ලෙස හින වීම වැළැක්වීම සහ යෙයිමියන්ට සිදුවන පාඩු සහ සම්ස්ත නිරාකරණ වියදීම අවම කර ගැනීමට උත්සාහ කිරීම සහතික කරනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය මගින් එක් තැන්පත්‍රකරුවෙකුට එක් ආයතනයක තැන්පත්‍ර වෙනුවෙන් ගෙවිය යුතු උපරිම වන්දී මුදල ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය සිහිවුමේදී රුපියල් 200,000 සිට මේ වන විට රුපියල් 1,100,000 දක්වා වැඩි කර ඇත. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය හරහා බලපත්‍ර අවලංග කරන ලද/අන්හිටුව මූල්‍ය සමාගම් හයක එනම්, සෙනුවුල් දැන්වෙස්වීමන්ට ඇන්ඩ් ගිනැන්ස්ස් පිල්ල්සී (CIFL), ද ස්ටැන්බර්ඩ් තෙව්වි ගිනැන්ස් ලිමිටඩ් (TSCFL), විකේලස් ගිනැන්ස්ස් ලිමිටඩ් (TKSFL), ද ගිනැන්ස්ස් ක්මිපැනි පිල්ල්සී (TFC), එටැපි ගිනැන්ස්ස් ලිමිටඩ් (ETIFL) සහ ස්වර්ණමහල් ගිනැන්ස්ල් සර්විසස් පිල්ල්සී (SFSP) හි, රක්ෂණ තැන්පත්‍රකරුවන්ට වන්දී ගෙවීම සිදු කරනු ලැබේ.

යෝජන බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත ක්‍රියාත්මක කිරීම් සමග, නිත්‍යනුකූලව ස්ථාපිත කරන ලද තැන්පත්‍ර රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය මගින් දැනට පවතින ("pay-box") ආකෘතිය වෙනුවට පුළුල් වූ ආකෘතියක්

සහිතව ක්‍රියාත්මක විය හැකි වනු ඇත. තවද, පරීක්ෂණ අවධියේ පවතින Depositor Wise Data Collection පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම් සමඟ ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ දුවශිලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමයේ මෙහෙයුම් හැකියාව සහ ගෙවීමේ ඇදුනම සහතිකවනු ඇත. තැන්පත්‍ර රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය මගින් අවධානම් මත පදනම් වූ වාරික ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක කිරීම හරහා මූල්‍ය ආයතන අධික අවධානම් ගැනීම වැළැක්වීම සහතික කරනු ඇති අතර වාරික ගෙවීමේ සාධාරණත්වය පිළිබඳ වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ආයතන වැනි විකල්ප අරමුදල් මූලුග්‍රහණ තැන්පත්‍ර රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය සතු අරමුදල් ප්‍රමාණවත් විම සහතික කෙරනු ඇති අතර රුපය සමඟ උපස්ථිර අරමුදල් සැලසුම් වලට එළැමෙන් හඳුසි අරමුදල් අවශ්‍යතා සපුරා ගැනු ඇත. අනිරේකව, යථා කාලයේදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ක්‍රියාත්මක නියමිත නව හඳුසි යෙය සහ අන්තිකාරම් යාන්ත්‍රණයේ කෙටුම්පත අනුව සඳාවාරාත්මක අවධානම්

වලක්වා ගැනීම මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාල ක්‍රියාමාර්ගයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වන අතර අවසානයේ මෙමගින් මහ බැංකු ශේෂ පත්‍රයට සිදුවිය හැකි අඩිතකර බලපෑම් වලක්වා ගැනීම සලකා බලයි.

මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාපිතාවය සහතික කිරීම සඳහා සහ එයට සම්ගාමීව බැංකු අසාර්ථක වීම නිරාකරණය කිරීමේ පිරිවැය අඩු කිරීම සඳහා, මුන්වත් බැංකුවල ප්‍රාග්ධනය ක්ෂය විමට පෙර විවෘතව තැබීම වලක්වා ගැනීම සහ අපමන් බැංකු ඉක්මනින් වසා දැමීමට යෝජිත රෙගලාසි සහ නිති මගින් ප්‍රමාණවත් පියවර ගන්නා බවට මහ බැංකුව සහතික විය යුතුය. මෙය සාක්ෂාත් කර ගත හැකිකේ, වට්ටම්කවුල් යෙය දීමේ දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු අඩිමතය අවම කරමින්, දුවශිලතා ගැටුව වලින් මූදවා ගැනීමට හැකියාවක් සහිත බැංකුවලට පමණක් යෙය දීමට අවසර දීමෙන් සහ මූල්‍ය ආයතන ක්‍රියාත්මක නිරාකරණය මගිනි.